

Handläggare:
Susanna Höglund, 08-508 29 758

Till
Stockholms läns landsting

Underlag för att bedöma aktualitet och användbarhet av RUFSS 2010 (Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen)

Svar på remiss från Stockholms läns landsting (Dnr LS 1304-0578).

Sammanfattning

Stockholms Stadshus AB besvarar remissens frågeställningar, *RUFSS 2010-Underlag för att bedöma aktualitet och användbarhet*, utifrån bolagskoncernens verksamhetsområden, bostadsförsörjning, infrastruktur i form av vatten, svartfiber, hamnar och kultur- och evenemangsarenor.

Sammanfattningsvis anser koncernledningen, Stockholms Stadshus AB, liksom koncernens bolag, att det regionala perspektivet är viktigt och att de olika infrastruktursatsningarna måste prioriteras tidsmässigt. Det är också viktigt att regionens samtliga kommuner bidrar till ökad nyproduktion av bostäder och därtill hörande infrastruktur inklusive social omsorg såsom skolor, barnomsorg och äldreboende samt att planeringen för dessa funktioner sker i takt med befolkningstillväxten.

Koncernledningen vill också särskilt betona vikten av att det regionala ledarskapet förstärks och förtydligas i utvecklingen och samordningen av infrastruktur, såsom kollektivtrafik och vård i förhållande till regionens starka expansion. I detta sammanhang är RUFSS, som sammanfattande analys och strategiplan för regionens planering, betydelsefull, men den bör i högre utsträckning också ange en önskvärd prioriteringsordning, för att underlätta en offentlig finansiering av vissa projekt med långa planeringshorisonter.

Ärendet

Stockholms läns landsting har remitterat "*Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen - RUFSS 2010*" till bland annat Stockholms Stadshus AB och dess dotterbolag. Stockholms Stadshus AB har här sammanställt ett koncerngemensamt svar. Remissvaren i sin helhet återfinns i bilagorna. Svenska Bostäder och SISAB har inget att erinra mot förslagen i remissen. Micasa, Stockholm Parkering, S:t Erik Försäkring och S:t Erik Livförsäkring avstår från att svara på remissen. Stockholms Stadsteater finner

det svårt att, utifrån bolagets perspektiv som kulturinstitution, ha några relevanta synpunkter i detta sammanhang. Stadsteatern anser att det är anmärkningsvärt att ingen diskussion om den framtida kulturen i regionen förs i underlaget.

I RUFSS 2010 integreras en fysisk regionplan, enligt plan- och bygglagen, och ett regionalt utvecklingsprogram (RUP), som styrs av förordningen för regionalt tillväxtarbete. I Stockholms län leder Stockholms läns landsting arbetet med att ta fram regionplanen i egenskap av regionplaneorgan, medan Länsstyrelsen ansvarar för det regionala tillväxtarbetet och det regionala utvecklingsprogrammet.

RUFSS 2010 har fungerat som länets regionplan och regionala utvecklingsprogram i tre år. Planens styrka och legitimitet bygger på att innehållet upplevs som relevant och aktuellt av regionens aktörer.

SLL samlar därför in koncernen Stockholms Stadshus AB:s synpunkter, för att göra genomförandet av RUFSS 2010 mer kraftfullt fram till 2016, då planen slutar gälla. Genom att föra en dialog om aktualitet och användbarhet, och få bättre insikt i regionens behov, skapas också möjligheter att påbörja programarbetet av en ny regionplan.

Följande frågor vill SLL ha koncernen Stockholms Stadshus AB:s syn på:

- Anger RUFSS 2010:s vision och mål fortfarande regionens samlade vilja?
- Hur använder ni RUFSS 2010 och på vilket sätt får planen genomslag i ert arbete?
- Hur bedömer ni genomförandet av RUFSS 2010 fram till idag, och hur kan det stärkas ytterligare?
- Vad ser ni som RUFSS 2010:s styrkor respektive svagheter, från ert perspektiv?
- Finns det delar i RUFSS 2010 som inte är aktuella?
- Är utmaningarna i RUFSS 2010 fortfarande relevanta?
- Vilka är de viktigaste utmaningarna i Stockholmsregionen framöver?
- Hur ser ni på den omvärldsbild som RUFSS 2010 utgår från?

Underremisser

Familjebostäders remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Familjebostäder anser att RUFSS:s vision och mål fortfarande anger regionens samlade vilja. Bolagets arbete utgår från stadens styrdokument Vision 2030, vilken i sin tur speglar sina visioner och mål i den regionala utvecklingsplanen. Utifrån Familjebostäders perspektiv och ägardirektiv bedömer bolaget att genomförandet av RUFSS 2010, fram till idag, fungerat väl, men att det finns delar som kan stärkas ytterligare. Det är en styrka att RUFSS har en bred förankring i regionen, problematiken genomsyras av att efterlevnaden inte är lika stor. Bolaget anser att utmaningarna i RUFSS:en fortfarande är relevanta och ser att de viktigaste utmaningarna i Stockholmsregionen är att kunna hantera befolkningstillväxten, hållbarhetsfrågor inom såväl miljö som sociala aspekter, samt frågor som rör arbetsmarknad (*bilaga 1*).

Stockholmshems remissvar har i huvudsak följande lydelse:

I samrådet inför beslut om RUFSS 2010 framförde Stockholmshem att planen behandlar de utvecklingsfrågor som är viktiga för regionen. Bolaget såg särskilt positivt på ambitionerna att stärka den centrala regionkärnan, genom nyproduktion och strategiskt viktiga infrastruktursatsningar.

Stockholmshem anser fortfarande att planen i stort är aktuell i de delar som berör Stockholms stad. RUFSS 2010 stämmer, på en övergripande nivå, väl överens med Stockholms stads vision och den är ett underlag för Stockholms översiktsplan samt för prioriteringar som görs i stadens budget. Stockholmshems användning av den regionala planen sker i första hand indirekt genom de ägardirektiv, som lämnas av kommunfullmäktige.

Ambitionerna om att uppnå ökad flerkärnighet stämmer överens med stadens översiktsplan, där ett antal tyngdpunkter har pekats ut. Stockholmshem kan konstatera att detta handlar om en utveckling på längre sikt, med tanke på att det i dagsläget inte finns tillräckliga marknadsförutsättningar för en kraftfull stadsutveckling i de yttre delarna av Stockholms stad. Bland annat är betalningsviljan för nyproducerade hyresrätter inte tillräcklig för att Stockholmshem ska kunna utveckla lönsamma projekt i ytterområdena.

Stockholmshem har samtidigt i uppdrag att utveckla ett nytt huvudkontor i Skärholmen, som tillsammans med Kungens kurva utgör en av de regionala stadskärnorna i regionplanen. Stockholmshems nya huvudkontor är tänkt att inspirera fler aktörer att förlägga verksamhet i denna del av regionen. Bolaget ser extra positivt på eventuella insatser på regional nivå med syftet att öka intresset för Skärholmen.

De mål och åtaganden i planen som specifikt rör en väl fungerande bostadsmarknad är, enligt Stockholmshems uppfattning, i huvudsak relevanta, men har begränsad praktisk betydelse för utvecklingen. Till exempel gäller detta ambitionen att effektivisera planprocessen eller önskemål om att skapa balanserade villkor mellan olika upplåtelseformer. Inom dessa områden pågår ett omfattande utredningsarbete på nationell nivå.

Ett av åtagandena i RUFSS 2010 är att ”anpassa bostadsmarknadens funktionssätt för att nå hög kapacitet och kvalitet i byggprocessen”. Det är svårt att förstå vad som avses med denna skrivning, men Stockholmshem vill lyfta fram att den nya lagen för allmännyttan tydliggör att bolagen både ska vara affärsmässiga och allmännyttiga och detta bör lyftas fram i aktualitetsprövningen av RUFSS 2010.

Ett stort antal av Stockholmshems direktiv från ägaren riktas alltjämt mot svaga grupper på marknaden. Här sker idag angelägna satsningar på ungdomar och studenter. En annan grupp som behöver lyftas fram ytterligare är nyckelpersoner för regionens tillväxt inom t.ex. internationell forskning och utveckling.

Sammanfattningsvis menar Stockholmshem att RUFSS 2010, med några undantag, är aktuell avseende de delar som rör Stockholms stad (*bilaga 2*).

Bostadsförmedlingens remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Bostadsförmedlingen väljer att koncentrera sina synpunkter till bostadsfrågan, med hänsyn till bolagets uppdrag och kompetens.

I gällande RUFSS diskuterar och målsätts byggandet av bostäder på följande sätt (grovt sammanfattat).

Antalet hushåll i länet beräknas öka med mellan 175 000 och 260 000 under åren 2010-2030. Det motsvarar ett tillskott på 8 700-13 000 bostäder per år. Med hänsyn tagen till ombyggnationer och permanentning av fritidshus bedöms nyproduktionen behöva uppgå till 6 200-10 500 bostäder per år under den aktuella 20-årsperioden.

Strategierna för att åstadkomma detta byggande utgörs av att anpassa byggandet i alla kommuner efter efterfrågan och att anpassa bostadsmarknadens funktionssätt för att nå en hög kapacitet och kvalitet i byggprocessen.

Även infrastrukturens utbyggnad diskuteras som en viktig faktor för det bostadsbyggande som erfordras.

I den förmedlingsverksamhet som Bostadsförmedlingen har i uppdrag att bedriva, kan med tydlighet utläsas att efterfrågan på hyresbostäder vida överstiger tillgången. Detta gäller i princip alla typer av hyresrätter – oavsett storlek, typ, ägarförhållanden och läge.

I likhet med arbetsmarknaden är bostadsmarknaden regional. Från stadens sida finns en målsättning att till år 2030 bygga 100 000 bostäder, vilket innebär ca 5 000 nya bostäder per år. Denna målsättning ligger således på en högre nivå än den som redovisas i RUFSS 2010. I stadens budget för 2014 läggs målsättningen än högre. Stockholm kan dock inte ensam lösa det stora behovet.

Bostadsförmedlingen ser för sin del, baserat på kundernas efterfrågan, behov av denna högre takt i bostadsproduktionen inom regionen, men tror även att mekanismer bör sökas för att öka omsättningen i det befintliga bostadsbeståndet. Dessa behov stärks, dels av att nuvarande bedömning av befolkningsutvecklingen i regionen ger vid handen att regionen växer än snabbare än vad som förutsattes i RUFSS 2010 och dels av att antalet nyproducerade bostäder under flera år inte räcker till för att täcka den stora folkökning regionen haft. Härtill kommer att hyresrättens andel av nyproduktionen minskat de senaste fem åren. Bristen på bland annat sådana bostäder anses även utgöra en riskfaktor för hela regionens fortsatta tillväxt.

Från bolagets sida finns förutsättningar att förmedla långt fler lägenheter i hela regionen – av olika storlekar och typer. Bolagets strategi är att ytterligare utveckla relationerna med olika fastighetsägare genom att säkerställa kvalitet och utveckling i Bostadsförmedlingens tjänster samt genom en ännu tydligare regional närvaro (*bilaga 3*).

Stockholm Vattens remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Sedan RUFSS 2010 antogs har förutsättningar förändrats, som påverkar aktualitet och användbarhet.

Regionplanen används tillsammans med befolkningsprognoser för att planera och besluta om större investeringar för förstärkning av VA-huvudsystemen (vattentäkt –

vattenverk – huvudvattennät – huvudavloppsnet – avloppsreningsverk) för att kunna klara känd framtida samhällsutveckling inklusive klimatförändring.

Stockholm Vatten håller nu på att se över den framtida avloppshantering genom projektet *Stockholms framtida avloppsrening* för att klara kommande reningskrav och en växande befolkning.

Översyn och förstärkning utförs även kontinuerligt av huvudsystemet för dricksvatten (vattentäkt, vattenverk och huvudvattennät). Stockholm Vatten, Norrvatten mm (hela regionen) måste givetvis alltid säkra sin vattentäkt Mälaren, men bör sannolikt även inom en snar framtid säkra ytterligare en större möjlig reservvattentäkt, t.ex. Yngern. Att säkra vattentäkter (Mälaren respektive reservvattentäkter) tas upp i RUFS 2010, men är något som blir ännu aktuellare på grund av befolkningstillväxten och klimatförändringen (varmare och torrare somrar samt förändrad nederbördscykel under året) (*bilaga 4*).

Stockholms Hamns remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Stockholms Hamnar kommenterar här enbart de delar som direkt eller indirekt påverkar hamnens verksamhet. Stockholms Hamnar anser att visionen om att Stockholmsregionen skall bli ”Europas mest attraktiva storstadsregion” fortfarande är kraftfull och användbar samt väl i linje med profileringen av Stockholms stad som ”Stockholm i världsklass”. Även formulerade mål, strategier och utmaningar, liksom omvärldsbild, är till övervägande del aktuell och relevant.

De delar i RUFS som rör berör hamnutveckling i Stockholm, Kapellskär och Nynäshamn/Norvik, farleden Horstensleden samt anslutande väg- och spårinfrastruktur till hamnarna, är högt prioriterade frågor för Stockholms Hamnar och har också ett tydligt genomslag i pågående verksamhet och planering.

Nya förutsättningar sedan RUFS 2010

Vad avser beskrivna förutsättningar i RUFS, kan konstateras att en del idag är inaktuella och utvecklats annorlunda. Det gäller bland annat befolkningen, som ökat betydligt mer än vad som prognosticerades liksom därmed påföljande utmaningar, som rör person- och godstransporter, bostadsförsörjning och konsekvenserna av annan kraftigt, ökande ekonomisk aktivitet i regionen.

Stockholms Hamnar vill som utmaning särskilt framhålla de prognoser, som Trafikverket redovisat, om en framtida kraftig ökning av handeln med östra Europa som enligt prognoser i bland annat i Kapacitetsutredningen år 2050 kommer vara större än Sveriges handel med västra Europa. Detta kommer, utöver andra godsflöden via sjöfart till regionen, bidra till att godstransporterna via länets hamnar kommer att öka successivt. Inte minst kommer Norvik i Nynäshamn, bli av mycket stor och strategisk betydelse i försörjningen av en kraftigt växande Mälardalsregion.

Inkorrekt i RUFS 2010 är att ”industrispår till Norvik ingår i Stockholmsöverenskommelsen” (sid 146). Anläggandet av industrispår till Norvik är ett finansiellt åtagande, som Stockholms hamnar gjort själva i samband med utvecklingen av Norvik

till en funktionell och miljöanpassad hamn, och är inte något som regleras i Stockholmsöverenskommelsen.

En annan viktig förändring, som skett sedan RUFSS beslutades, är att Stockholms Hamn är utsedd av EU-kommissionen att vara en av fem så kallade ”corehamnar” i Sverige. Dessa ingår i de korridorer, som kommissionen pekat ut, för att förverkliga ett prioriterat stom-nät av infrastruktur, som ska säkerställa att alla centrala noder och stråk är ihopkopplade på ett tillförlitligt sätt. Nätet skall vara färdigställt 2030 och kommer prioriteras för möjlighet till investeringsbidrag från EU. De krav som ställs på corehamnar är bland annat anslutning till järnväg, vilket gör Värtabanans roll betydelsefull, liksom tillgång till alternativa bränslen som LNG.

Även Kapellskär och Nynäshamn i Stockholms län (ej Södertälje) finns med i ett annat övergripande nät, prioriterat av kommissionen, där sådana hamnar (comprehensive ports) har vissa krav uppsatta och denna infrastruktur skall till övervägande del finansieras av medlemsstaterna. Nätet skall vara färdigställt 2050.

I RUFSS 2010 framhålls att det ”framöver finns behov av en utvecklad samverkan mellan hamnarna för en effektivare hantering av in- och utflöden av enhetsberett gods.” Stockholms Hamnar delar denna uppfattning, även om varuslagen generellt sett skiljer sig åt i hamnarna och den framtida tillväxten väl kommer gagna sjöfarten, liksom många av regionens hamnar. Betydelsen av färje- och kryssningstrafiken, ur ett besöksnäringssperspektiv i regionen, måste framhållas. Redan idag beräknas denna stå för 20- 25 % av turistintäkterna i Stockholm och den har goda möjligheter att utvecklas ytterligare, i takt med att ekonomin för hushållen i östra Europa förbättras. Här är det viktigt att de centrala hamnarna i Stockholm kan tillåtas att utvecklas på ett funktionellt och väl integrerat sätt med vattennära bebyggelse i hamnmiljöer, i framtida stadsplanering.

Slutligen vill Stockholms Hamnar, inför kommande översyn av RUFSS, framhålla hamnens tidigare remissynpunkter, som i enligt med vad som ovan framfördes i samband med den förra remissomgången för regionplan och regionalt utvecklingsprogram för Stockholmsregionen (*bilaga 5*).

Stokabs remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Stokab delar RUFSS 2010 uppfattning att en effektiv digital kommunikation är en grundförutsättning för en ledande tillväxtregion. I detta sammanhang är, enligt Stokab, ett väl utbyggt fibernät, tillgängligt och öppet på likvärdiga villkor för marknadsaktörer en strategisk förutsättning för tillväxt och sysselsättning i Stockholmsregionen.

Stokab delar RUFSS 2010 uppfattning, att de tekniska förutsättningarna för digital kommunikation måste stärkas inom Stockholmsregionen. Slutkunders efterfrågan på digitala tjänster, med höga krav på kapacitet, är avhängig tekniska förutsättningar, såsom nättäckningsgrad och teknik. Det innebär att efterfrågan kan ta fart först när de ”tekniska förutsättningarna” är uppfyllda. Samhället kan därför inte avvakta efterfrågan på kapacitetskrävande tjänster, utan måste verka för att fibernät byggs ut för att på så sätt skapa förutsättningar för tjänstesektorns utveckling. Stokab efterlyser därför ett

planeringsmål i RUFSS 2010 för bredbandsutbyggnaden i Stockholmsregionen. Det finns såväl nationella bredbandsmål som mål för hela EU.

Stokab förordar därutöver att RUFSS 2010 anger att fiberutbyggnad och möjlighet att hyra svart fiber på likvärdiga villkor är strategiska förutsättningar för regionens konkurrenskraft och näringslivsutveckling. (*bilaga 6*).

SGA Fastigheters remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Styrkan med en gemensam regionalplan är att skapa mål och visioner för att kommunerna i regionen ska utvecklas gemensamt. Svagheten kan vara att planen är mycket omfattande och därmed kanske, av tidsbrist, inte används i alla delar. Det finns en risk att den också blir inaktuell i ett samhälle under snabb utveckling. SGA Fastigheter anser därför att det är bra med en halvtidskontroll av planen. SGA Fastigheter anser också att de viktigaste utmaningarna i hög grad fortfarande är aktuella.

Det som möjligtvis borde förstärkas i planen är betydelsen av ett rikt kultur-, nöjes- och idrottsliv. Ska Stockholmsregionen på allvar konkurrera med andra framgångsrika regioner runt om i världen krävs bästa möjliga förutsättningar för medborgarna att få ett innehållsrikt liv (*bilaga 7*).

Stockholm Business Regions remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Stockholm Business Region Development (SBRD) lämnade den 27 oktober 2008 synpunkter på förslaget på RUFSS 2010. Bolaget lämnade då främst synpunkter på de delar som var kopplade till avsnittet ”En levande tillväxtregion”. Sedan dess har det hänt mycket i staden, regionen och världen.

Stockholmsregionen är Sveriges tillväxtmotor på många sätt och stadens mål är att Stockholm ska vara Europas ledande hållbara tillväxtregion 2030, vilket fortfarande är avhängigt regionala och nationella satsningar på infrastruktur, bostadsbyggande samt kompetensförsörjning.

För att regionen ska kunna stärka sin internationella konkurrenskraft måste marknadsföringen förbättras och enhetliggöras genom budskapet Stockholm the Capital of Scandinavia. För att Stockholmsregionen ska stå sig i den internationella konkurrensen och det gemensamma budskapet ska få genomslagskraft krävs att alla inblandade organisationer använder det samt bidrar till att utveckla innehållet och formulera de argument som stöder det. Detta är något som måste hanteras i kommande regionplan.

Det som de senaste åren har blivit allt tydligare, är ett gemensamt behov av interkommunal samverkan inom flera områden, främst inom de strategiskt viktiga områden som främjar tillväxt, såsom bostadsförsörjning, infrastrukturutbyggnad och kompetensförsörjning. Här ser SBR att landstingets tillväxt- och regionplaneringsutskott skulle kunna fatta beslut om att utgöra ett bra och konkret stöd för kommunerna och emotser framtagandet av ett sådant tydligt uppdrag (*bilaga 8*).

Koncernledningens synpunkter

Koncernledningen, Stockholms Stadshus AB, besvarar remissens frågeställningar, *RUFS 2010-Underlag för att bedöma aktualitet och användbarhet*, utifrån koncernens bolags verksamhetsområden, bostadsförsörjning, infrastruktur i form av vatten, svartfiber, hamnar och kultur- och evenemangsarenor.

- *Anger RUFS 2010:s vision och mål fortfarande regionens samlade vilja?*

Stockholms Stadshus AB anser att RUFS i huvudsak överensstämmer med stadens intentioner och bedömningar om utvecklingen i Vision 2030. Koncernledningen vill också lyfta fram att bostadsbyggandet i staden pågår med ökad takt, med bl.a. stadens bostadsbolag som bidragande aktörer. På medellång sikt (innevarande mandatperiod) bedömer staden att målet om 20 000 bostäder i antagna planer kommer att uppfyllas. I budget för 2014 höjer staden målet, från 100 000 till 140 000 nya bostäder år 2030.

Med den ökade tillväxt, som de reviderade befolkningsprognoserna fastställer, är det, som stadens samtliga bolag anger, nödvändigt med ett starkt regionalt samarbete och en tydlig ledning av detta. Liksom bolagen inom koncernen också konstaterar är det även nödvändigt att samtliga regionens kommuner tar ansvar för att bidra med både bostäder och annan därtill nödvändig infrastruktur.

Den snabba befolkningstillväxten medför idag att Stockholms stad fungerar som nod och kärna i den växande regionen, vilket kräver ett systematiskt samarbete med övriga kommuner. Ett exempel på sådant är ett ökat regionalt samarbete kring plan- och miljöfrågor kopplat till plan- och byggprocessen. Tillämpning av industribuller utomhus i planeringen och gemensam standard, för att ställa enhetliga byggkrav, är exempel på områden där ett länsgemensamt förhållningssätt kan bidra till ett ökat byggande och kortare planeringsprocess, vilket alla regionens kommuner måste bidra till.

- *Hur använder ni RUFS 2010 och på vilket sätt får planen genomslag i ert arbete?*

RUFS används idag som referensunderlag och rådgivning i stadens strategiska arbete vid utveckling och uppdatering av stadens olika styrdokument såsom Vision 2030.

Stadens strategiska styrdokument, inklusive stadens övergripande styrdokument översiktsplan *Promenadstaden*, utgår dock främst från stadens egen vision om ett Stockholm i världsklass 2030. RUFS 2010:s bedömning av vilka insatsområden som är särskilt viktiga, för att bevara och stärka regionens konkurrenskraft och en förstärkning av Stockholmsregionens perspektiv, är avgörande för att regionens potential ska kunna tas till vara. Den regionala utvecklingsplanen och stadens Vision 2030 möjliggör ett mer kraftfullt och samordnat regionalt utvecklingsarbete, vilket är nödvändigt inom flera områden. Ett antal av stadens bolag arbetar med verksamhet i flera kommuner i regionen såsom Stockholm Business Region, Stockholm Vatten, Stokab, Bostadsförmedlingen och Stockholms Hamnar. Övriga bolag samarbetar med regionens övriga kommuner i olika frågor. RUFS kan med sin regionala tillämpning ytterligare förtydliga vikten och behovet av förstärkt samarbete genom den starka befolkningsutvecklingen.

- *Hur bedömer ni genomförandet av RUFSS 2010 fram till idag, och hur kan det stärkas ytterligare?*

Det finns en samlad vilja i regionen att, genom RUFSS 2010:s strategier, möta de utmaningar, som regionen står inför. Stockholms stad delar merparten av de mål som planen formulerar och uppfyller också flera av de åtaganden som speglas i planen. Vidare tar Stockholms stad ett särskilt ansvar för viktiga funktioner i regionen samt arbetar alltmer utifrån ett storregionalt perspektiv.

För närvarande pågår också stora investeringar och utvecklingsinsatser inom stadens bostadsbolag i områdena kring Järva, där en starkare förbindelse mot Sollentuna-Jakobsberg planeras. Under 2013 har kommunfullmäktige beslutat att flytta flera huvudkontor och förvaltningskontor till ytterstaden, för att förstärka underlaget för arbetsplatser och närservice i bl.a. Järva.

Stockholms Stadshus AB ser också positivt på de förstärkta sambanden i söderort och bidrar till den utvecklingen, genom investeringar hos stadens bolag. Staden har, i tidigare skeden, gjort stora åtgärder och investeringar i Skärholmen, bl. a. genom den omfattande ombyggnaden av Skärholmens centrum. Därutöver har Stockholms hem, som varit drivande i utvecklingen av Skärholmen, fått i ägardirektiv att flytta sitt huvudkontor till Skärholmen, för att bidra till målsättningen att öka balansen avseende ökat antal arbetsplatser i söderort.

Sedan den regionala utvecklingsplanen antogs, har lagstiftningen avseende de allmännyttiga bostadsbolagen reviderats avseende bolagens roll som hyresnormerande samt kraven på att dessa ska drivas enligt affärsmässiga principer. Detta medför att RUFSS bör förtydliga vikten av privata aktörers roll i regionens bostadsförsörjning och utveckling av närservice för att öka områdenas kvalitet. De privata aktörernas betydelse måste förstärkas för att målen för utvecklingsplanerna ska uppfyllas.

- *Vad ser ni som RUFSS 2010:s styrkor respektive svagheter, från ert perspektiv?*

Koncernledningen anser att RUFSS 2010 ger en samlad bild av regionens utveckling och att strategin att vidareutveckla en tät, väl sammanhållen och kollektivtrafikanpassad region är tydlig. Planen har arbetats fram, i bred dialog, av ett stort antal aktörer i regionen och utgör en gemensam plattform för regionens utveckling. RUFSS styrka är den övergripande nivån, som utgår ifrån regionen som en helhet, vilket är nödvändigt för regionens konkurrenskraft i ett internationellt perspektiv.

Koncernledningen anser att RUFSS:s behöver förstärkas ytterligare, avseende samtliga kommuners bidrag i sammanhanget, särskilt då det gäller bostadsförsörjning och utveckling av infrastruktur samt kollektiv och lokaltrafik. RUFSS besitter en svaghet i att inte kunna redovisa förslag till prioriteringar. Framförallt infrastrukturutbyggnaden fungerar mer som en önskelista. En tydligare regional prioritering av infrastrukturens utbyggnad över tid vore önskvärd, så att planens genomförbarhet blir mer realistisk genom att berörda aktörer får en större tydlighet i vilka projekt som ska prioriteras.

Dokumentet behöver också uppdateras avseende målsättningar och handlingsplaner, utifrån miljö- och hållbarhetsperspektivet och avseende utbyggnad av infrastruktur för IT såsom bredband och fiberutbyggnad.

- *Vilka är de viktigaste utmaningarna i Stockholmsregionen framöver?*

Tillvarata mångfaldens kvaliteter både avseende befolkning och stadsmiljö.

Den generella utmaningen är att hantera den förväntade kraftiga befolkningsökningen och att även i framtiden klara den allt hårdare internationella konkurrensen om arbetskraft och investeringar.

Stockholmsregionens placering i norra Europa samt begränsade tillgänglighet via väg och tåg, innebär att luftfarten blir än mer viktig. Det är därför angeläget att Stockholmsregionen, i ett brett samarbete tillsammans med centrala aktörer, säkerställer att regionens långsiktiga målsättningar stärks av internationella flygförbindelser genom en hög turtäthet och flera direktlinjer.

Den höga befolkningstillväxten kommer att kräva en kraftigt ökad bostadsproduktion och den måste samtidigt ske med ansvar och respekt för Stockholmsregionens unika och attraktiva värden. Att identifiera bra lösningar för att överbrygga olika hinder i bostadsbyggandet kommer också bli allt viktigare. Koncernledningen konstaterar att det krävs aktiva åtgärder på såväl kommunal, regional som statlig nivå, för att få till stånd ett bostadsbyggande i hela regionen som ligger på en hög nivå.

Det krävs också ett tydligt infrastrukturperspektiv i planeringen av var de nya bostäderna ska byggas. Spår, vägar och cykelbanor måste byggas ut för att möta den hållbara regionens utmaningar. Här har också staten en viktig roll att spela, inte minst när det gäller finansieringen av de stora investeringar som kommer krävas. I detta sammanhang bör också målsättningar och strategier för utbyggnad av IT-infrastruktur kompletteras.

Med den ökande befolkningstillväxten och en ökad bostadsproduktion, följer ökat behov av skolor, barn- och äldreomsorg samt arbetsplatser i anslutning till de större utvecklingsområdena och nära bra kommunikationslägen. Det är även i detta sammanhang mycket viktigt att planeringen av detta sker i takt med befolkningsutvecklingen och bostadsproduktionen samt att regionens alla kommuner tar ansvar för att skapa dessa funktioner.

- *Hur ser ni på den omvärldsbild som RUFSS 2010 utgår från?*

Koncernledningen anser att bakgrunden som beskriver förutsättningarna *mångfald* och *integration* bör uppdateras och förstärkas. Regionens utveckling genom mångfald är nödvändigt för att tillväxten ska fortsätta samt för en oundgänglig arbetskraftsförsörjning.

Utgångspunkten bör vara att alla behövs och regionens utveckling ska dra nytta av den kompetens och variation mångfalden ger.

Koncernledningen delar bolagens uppfattning, att det är viktigt att förtydliga regionens variation avseende täta stadsmiljöer till den glesa landsbygden. I det sammanhanget bör också en utbyggnad av IT-infrastruktur utvecklas.

Koncernledningen vill också understryka att prioriteringar, investeringar och en koordinerad utveckling under ett starkt regionalt ledarskap är en grundförutsättning för Stockholmsregionens fortsatta framgång och utveckling.

- *Finns det delar i RUFSS 2010 som inte är aktuella?*

Befolkningsprognoserna har successivt höjts sedan 2010, till följd av den allt snabbare befolkningstillväxten. Detta får som konsekvens att flera delar i RUFSS måste revideras och på ett tydligare sett spegla de tillväxtutmaningar som regionen står inför. Såsom koncernens bolag noterar, bör också prognoserna för transporter, varuflöden, avfallshantering m.m. justeras som konsekvens av den kraftiga tillväxten.

- *Är utmaningarna i RUFSS 2010 fortfarande relevanta?*

Koncernledningen delar RUFSS 2010:s analys av regionens utmaningar. Några områden bör dock, genom den kraftiga befolkningsutvecklingen, ytterligare förtydligas.

Energieffektivisering är centralt för att energifrågan ska bidra till minskade utsläpp av växthusgaser. Förnybara energikällor är därmed givna för att totalt bidra till minskad klimatpåverkan. Planen skulle behöva klargöra hur energiförsörjningen ska planeras och vad som ingår i området förnybar energikälla. De energislag, som främjar miljöfrågan mest, bör förespråkas i den regionala utvecklingsplanen.

Det är också viktigt att poängtera vikten av ett, i vissa sammanhang, ändrat beteende hos befolkningen för att det ska bli möjligt att uppfylla en del av de uppställda målen, främst avseende miljö och hållbarhet. Denna del i beskrivningarna bör utvecklas och uppdateras, eftersom utvecklingen även på detta område varit mycket starkt och de politiska ambitionerna, internationellt, nationellt och regionalt, ökat.

Sammanfattningsvis anser koncernledningen, liksom koncernens bolag, att det regionala perspektivet och en tydlig prioritering av de olika infrastruktursatsningarna måste prioriteras tidsmässigt. Det är också viktigt att regionens samtliga kommuner bidrar till ökad nyproduktion av bostäder och därtill hörande infrastruktur inklusive social omsorg såsom skolor, barnomsorg och äldreboende samt att planeringen för dessa funktioner sker i takt med befolkningstillväxten.

Koncernledningen vill också särskilt betona vikten av att det regionala ledarskapet förstärks och förtydligas i utvecklingen och samordningen av infrastruktur, såsom kollektivtrafik och vård i förhållande till regionens starka expansion. I detta sammanhang är RUFSS, som sammanfattande analys och strategiplan för regionens planering, betydelsefull. Dock bör RUFSS i högre utsträckning också ange en önskvärd prioriteringsordning, för att underlätta en offentlig finansiering av vissa projekt med långa planeringshorisonter.

Irene Svenonius

VD Stockholms Stadshus AB

Bilagor

1. Remissvar Familjebostäder
2. Remissvar Stockholmshem
3. Remissvar Bostadsförmedlingen
4. Remissvar Stockholm Vatten
5. Remissvar Stockholms Hamn
6. Remissvar Stokab
7. Remissvar SGA Fastigheter
8. Remissvar Stockholm Business Region

Underremiss om den Regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFSS 2010, dess aktualitet och användbarhet

Remissen

Familjebostäder har fått möjlighet att inkomma med synpunkter på den Regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFSS 2010 och dess aktualitet och användbarhet. Stockholms läns landstings har bett om vår syn på följande frågor:

1. Anger RUFSS 2010:s vision och mål fortfarande regionens samlade vilja?
2. Hur använder ni RUFSS 2010 och på vilket sätt får planen genomslag i ert arbete?
3. Hur bedömer ni genomförandet av RUFSS 2010 fram till idag, och hur kan det stärkas ytterligare?
4. Vad ser ni som RUFSS 2010:s styrkor respektive svagheter, från ert perspektiv?
5. Finns det delar i RUFSS 2010 som inte är aktuella?
6. Är utmaningarna i RUFSS 2010 fortfarande relevanta?
7. Vilka är de viktigaste utmaningarna i Stockholmsregionen framöver?
8. Hur ser ni på den omvärldsbild som RUFSS 2010 utgår från?

Familjebostäders synpunkter

Inledning

Familjebostäder har valt att fokusera på de delar i RUFSS:en som har bärighet på bolagets verksamhet. Familjebostäder är delaktigt i arbetet med att förtäta Stockholm och samverkar i sitt uppdrag kring planering av t.ex. infrastruktur, utbildning, kultur, avfallsanläggningar och strategier för att minska utanförskapet.

Sammanfattning av frågeställningarna

Familjebostäder anser att RUFSS:ens vision och mål fortfarande anger regionens samlade vilja. Bolagets arbete utgår från stadens styrdokument Vision 2030 vilken i sin tur speglar sina visioner och mål i den regionala utvecklingsplanen. Utifrån Familjebostäders perspektiv och ägardirektiv bedömer bolaget att genomförandet av RUFSS 2010 fram till idag fungerat väl men att det finns delar som kan stärkas ytterligare. Det är en styrka att RUFSS:en har en bred förankring i regionen, problematiken genomsyras av att efterlevnaden inte är lika stor. Bolaget anser att utmaningarna i RUFSS:en fortfarande är relevanta och ser att de viktigaste utmaningarna i Stockholmsregionen är att kunna hantera befolkningstillväxten, hållbarhetsfrågor inom såväl miljö som sociala aspekter, samt frågor som rör arbetsmarknad.

- Anger RUFSS 2010:s vision och mål fortfarande regionens samlade vilja?

- *Hur använder ni RUFSS 2010 och på vilket sätt får planen genomslag i ert arbete?*

Utmaningarna som har med befolkningstillväxten att göra är mer än aktuella och för Familjebostäders del harmoniserar RUFSS:en med bolagets strategier, åtaganden, verksamhetsplanering och det övergripande styrdokument Vision 2030. RUFSS:ens strategi för stadsbyggande överensstämmer väl med Stockholms stads översiktsplanering, där de upplevda avstånden nu krymper genom att stadens aktörer bygger samman områden som tidigare varit åtskilda av barriärer. Nu knyts stadsdelar samman till en sammanhängande stad. Det är positivt att det är attraktivt att bo i Stockholmsregionen och det är fortsatt viktigt att förstärka fördelarna med att bo i en riktig storstad. Det är därför bra och angeläget att RUFSS:en även fortsättningsvis fokuserar på en stadsutveckling som bygger på en förtätning av staden.

- *Hur bedömer ni genomförandet av RUFSS 2010 fram till idag, och hur kan det stärkas ytterligare?*
- *Vad ser ni som RUFSS 2010:s styrkor respektive svagheter, från ert perspektiv?*

Befolkningstillväxten i Stockholmsregionen ställer stora krav på oss som fastighetsbolag och det krävs en gemensam syn och viljeriktning om vi ska kunna åstadkomma en god stadsutveckling. Familjebostäder anser att det måste bli mer tydligt i RUFSS:en om vikten av att samverka regionalt för att regionen gemensamt ska kunna nå målen inom bostadsbyggandet. RUFSS:en som styrande dokument ger endast effekt om alla kommuner som står bakom den även är med och genomför åtaganden i dess viljeriktning.

Grundkonceptet med de strategiska tidsperspektiven ser Familjebostäder som något positivt och ser därför med förhoppning på att de kan vara basen i en mer regional samordning av kommunernas byggplaner. Länsstyrelsens, av Regeringen angivet, uppdrag att se över den regionala bostadsförsörjningen gör möjligen att RUFSS:en inte har förutsättningarna att fullt ut användas som samordningsdokumentet på bostadssidan, i likhet med de tidigare och framgångsrikt genomförda trafikförhandlingarna. Detta då det kan verka otydligt var huvuduppdraget för den regionala utvecklingen ligger.

- *Vilka är de viktigaste utmaningarna i Stockholmsregionen framöver?*

Anslaget och portalparagrafen i hela dokumentet handlar om att människor i regionen ska kunna frigöra sina livschanser och kunna vara mer mobila samtidigt som regionerna ska bli mer kompletta för att få ner det arbetsrelaterade resandet. Ur Familjebostäders perspektiv är det viktigt att det sker en samordning där pendlingsavstånden krymper och regionen växer geografiskt. Detta kräver en god och väl utbyggd kollektivtrafik vilket på sikt påverkar bostadsbyggandet positivt. RUFSS:en är en viktig byggsten i detta arbete. Familjebostäder ser till exempel RUFSS:en som en viktig del i förverkligandet av utbyggnaden av tunnelbanan till Barkarby och Nacka. En förutsättning för tillväxt och utveckling i länet är fortsatt utbyggnad av infrastruktur med nya vägar och spår.

Det byggs mycket volymhandel och köpcentrum i kranskommuner och på platser med dåligt kollektivtrafikläge dit besökarna därför tar bilen. På vissa plan motsäger detta miljömålen. Dessutom påverkar det möjligheterna att bygga täta och bra stadscentra och

knutpunkter med småskalig handel eftersom konkurrensen blir för stor från de förstnämnda. Ett exempel är Årsta där en ICA Maxi planeras att byggas på Årstafältet, samtidigt som det finns ambitioner att utveckla handeln på Årsta torg och Valla torg. Familjebostäder efterfrågar en djupare strategisk analys i RUFSS:en för att hitta mer långsiktiga lösningar och förutsättningar för både volymhandel och lokal handel.

Stockholmsregionen måste samverka för att minska klimatpåverkan samtidigt som tillväxttakten hålls hög. Det är mycket bra att dessa perspektiv återfinns i RUFSS:en. RUFSS:en är dessutom tydlig med att det är viktigt att bevara och utveckla grönstrukturer i regionen. Detta samtidigt som regionen fokuserar på att förtäta stad och knutpunkter. På regionnivå bör det gå att kombinera dess två mål på ett bra sätt. Stockholm har en mindre geografisk yta med en högre exploatering, vilket gör att prioriteringen blir svårare att göra och nya lösningar måste arbetas fram om fortsatt exploatering skall möjliggöras samtidigt som de värden som grönområden utgör bevaras. Familjebostäder efterfrågar tydligare och mer konkreta riktlinjer för att kunna prioritera och hitta en bra balans mellan den viktiga grönstrukturen och en förtätad stadsstruktur.

- *Hur ser ni på den omvärldsbild som RUFSS 2010 utgår från?*
- *Finns det delar i RUFSS 2010 som inte är aktuella?*
- *Är utmaningarna i RUFSS 2010 fortfarande relevanta?*

I och med ett varmare och regnigare klimat kommer det krävas en ökad kvalitet i byggprocessen. Byggnaderna kommer utsättas för en större fuktbelastning vilket inte kommer vara förlåtande för bygglarv. Detta kan vara i konflikt med RUFSS:ens mål om kapacitet och kostnader och således en fråga som bör lyftas in i en framtida RUFSS. Ett varmare klimat kommer dessutom ställa nya krav på boendet som t.ex. kyla inomhus sommartid. Detta i kombination med att äldre i största möjliga mån ska bo kvar hemma kommer öka kravet på prestanda på boendet. Kyla är mycket energikrävande. Det går åt i princip dubbelt så mycket energi för att kyla en grad som att värma en grad. Detta kan i sin tur öka miljöpåverkan från boendet istället för att minska.

Energieffektivisering med miljöhänsyn är centralt för att energifrågan ska bidra till minskade utsläpp av växthusgaser. Förnybara energikällor är därmed en given del vid energieffektivisering för att totalt bidra till minskad klimatpåverkan. En växande region skulle behöva klargöra hur energiförsörjningen vid ökat energibehovet ska planeras. En viktig aspekt är att identifiera vad som ingår i området förnybara energikälla. En annan viktig aspekt är att aktivt bidra till att möjliga förnybara energikällor blir genomförbara. Solceller och solfångare är tekniker som fungerar väl, dock finns en problematik med att eventuellt överskott av energi inte kan säljas tillbaka till elnät eller fjärrvärmenät till en kostnad som uppmanar till överproduktion utöver den specifika fastighetens behov. Konsekvensen blir att solenergianläggningar dimensioneras för att inte leverera mer än den faktiska byggnadens energibehov, när den tekniska kapaciteten borde avgöra den avgörande faktorn (dvs tillgänglig takstorlek mm). För att möjliggöra detta krävs en lagändring som stödjer nettodebitering. Det bör identifieras i RUFSS:en vilka energislag som främjar miljöfrågan mest. Energieffektiviserings-projekt innebär att energibehovet ska minska, men inte alltid finns det definierat vilken energi som är mest miljöanpassad.

Familjebostäder anser att de skrivningarna som behandlar mångfald bör uppdateras och ges ett mer modernt anslag. Att nyttja mångfalden fullt ut är fullständigt nödvändigt för att tillväxten ska fortsätta. Det är en viktig del i arbetet med att långsiktigt lösa arbetskraftsförsörjningen i regionen. De skrivningar som handlar om integration bör även de moderniseras och utgå från hur verkligheten ser ut idag. Utgångspunkten borde vara att det är oviktigt från vilket land eller del av Sverige/regionen vi kommer, alla behövs och vi måste dra nytta av den mångfald, kompetens och variation regionen erbjuder.

Målen i RUFSS:en är adekvata, men det är samtidigt viktigt att poängtera att regionen ser olika ut. Det är en stor spännvidd från den stora staden till den glea landsbygden. Idag fokuserar RUFSS:en mycket på de hårda frågorna och resurserna i en stor utsträckning, vilket resulterar i att mycket är skrivet med ett inifrånperspektiv som gör att det blir otydligt vem som verkligen är målgruppen.

Familjebostäder anser att det även är viktigt att fokusera på människorna som använder resurserna. För att RUFSS:en ska nå de uppsatta målen behöver RUFSS:en kompletteras med perspektivet avseende människornas agerande och resursutnyttjande konkretiseras. Det kan exemplifieras genom att det är komplement att arbeta för att energieffektivisera fastigheter parallellt som satsningar görs för ökad källsortering, minskad vattenanvändning m.m.

Magdalena Bosson
Verkställande direktör

Remiss: Aktualitetsprövning av RUFSS 2010 dnr. 1201-2770/2013

Med anledning av rubricerad remiss får Stockholmshem anföra följande.

Remissen

Tillväxt, miljö och regionplanering inom Stockholms läns landsting har till Stockholms Stadshus AB remitterat en remiss om aktualitet och användbarhet av den regionala utvecklingsplanen RUFSS 2010. Underlag för remissen är en rapport om vad som hänt sedan planens antagande i såväl regionen som i omvärlden. Landstinget vill med remissen få svar på ett antal frågor avseende hur olika aktörer använder planen och huruvida den fortfarande är aktuell och relevant.

RUFSS 2010 är tänkt att vara regionens gemensamma plan med visionen att skapa Europas mest attraktiva storstadsregion. Planen består av övergripande mål samt sex strategier för att uppnå målen. Exempel på strategier är att utveckla förnyelseförmåga, vidareutveckla en flerkärnig region samt att öka kapaciteten i regionen när det gäller utbildning, bostäder och transporter.

Stockholmshems synpunkter

I samrådet inför beslut om RUFSS 2010 framförde Stockholmshem att planen behandlar de utvecklingsfrågor som är viktiga för regionen. Bolaget såg särskilt positivt på ambitionerna att stärka den centrala regionkärnan genom nyproduktion och strategiskt viktiga infrastruktursatsningar.

Stockholmshem anser fortfarande att planen i stort är aktuell i de delar som berör Stockholms stad. RUFSS 2010 stämmer på en övergripande nivå väl överens med Stockholms stads vision och den är ett underlag för Stockholms översiktsplan samt för prioriteringar som görs i stadens budget. Stockholmshems användning av den regionala planen sker i första hand indirekt genom de ägardirektiv som lämnas av kommunfullmäktige.

Ambitionerna om att uppnå ökad flerkärnighet stämmer överens med stadens översiktsplan där ett antal tyngdpunkter har pekats ut. Stockholmshem kan konstatera att detta handlar om en utveckling på längre sikt, med tanke på att det i dagsläget inte finns tillräckliga marknadsförutsättningar för en kraftfull stadsutveckling i de yttre delarna av Stockholms stad. Bland annat är betalningsviljan för nyproducerade hyresrätter inte tillräcklig för att Stockholmshem ska kunna utveckla lönsamma projekt i ytterområdena.

Stockholmshem har samtidigt i uppdrag att utveckla ett nytt huvudkontor i Skärholmen, som tillsammans med Kungens kurva utgör en av de regionala stadskärnorna i

regionplanen. Här är ambitionen att komplettera det stora utbudet av kommersiell service med upplevelser och fler arbetsplatser, trots att kontorsmarknaden idag är mycket svag. Stockholmshems nya huvudkontor är tänkt att inspirera fler aktörer att förlägga verksamhet i denna delen av regionen. Bolaget ser extra positivt på eventuella insatser på regional nivå med syftet att öka intresset för Skärholmen.

De mål och åtaganden i planen som specifikt rör en väl fungerande bostadsmarknad är enligt Stockholmshems uppfattning i huvudsak relevanta, men de har sannolikt begränsad praktisk betydelse för utvecklingen. Till exempel gäller detta ambitionen att effektivisera planprocessen eller önskemål om att skapa balanserade villkor mellan olika upplåtelseformer. Inom dessa områden pågår ett omfattande utredningsarbete på nationell nivå.

Ett av åtagandena i RUFS 2010 är att ”anpassa bostadsmarknadens funktionssätt för att nå hög kapacitet och kvalitet i byggprocessen”. Fokus är till stor del på nyproduktion, men i planen betonas också vikten av att ta hänsyn till svaga gruppers tillgång till bostadsmarknaden vid förändring av allmännyttan. Det svårt att förstå vad som avses med denna skrivning, men Stockholmshem vill lyfta fram att den nya lagen för allmännyttan inte har innuberit någon avgörande förändring av förutsättningarna för allmännyttan. I lagen tydliggörs att bolagen både ska vara affärsmässiga och allmännyttiga och detta bör lyftas fram i aktualitetsprövningen av RUFS 2010.

Ett stort antal av Stockholmshems direktiv från ägaren riktas alltjämt mot svaga grupper på marknaden. Det finns potetial att på olika nivåer förbättra matchningen mellan svagare grupper och utbudet av såväl nya som befintliga bostäder. Här sker idag angelägna satsningar på ungdomar och studenter. En annan grupp som behöver lyftas fram ytterligare är nyckelpersoner för regionens tillväxt inom t.ex. internationell forskning och utveckling. Dessa personer har betydande betalningsförmåga och de behöver ofta en bostad med kort varsel för en kortare tid. Stockholmshem avser att testa affärskoncept som riktar sig till den här typen av målgrupper.

Sammanfattningsvis menar Stockholmshem att RUFS 2010 med några undantag är aktuell avseende de delar som rör Stockholms stad.

Med vänlig hälsning

AKTIEBOLAGET STOCKHOLMSHEM

Ingela Lindh

REMISS AV RUFSS 2010

Ärendet

Den Regionala Utvecklingsplanen För Stockholmsregionen, RUFSS 2010, har fungerat som länets regionplan och regionala utvecklingsprogram i tre år.

I RUFSS 2010 integreras en fysisk regionplan enligt plan- och bygglagen och ett regionalt utvecklingsprogram (RUP) som styrs av förordningen för regionalt tillväxtarbete. I Stockholms län leder Stockholms läns landsting arbetet med att ta fram regionplanen i egenskap av regionplaneorgan, medan Länsstyrelsen ansvarar för det regionala tillväxtarbetet och det regionala utvecklingsprogrammet.

Den 19 september 2013 beslutade Landstingets tillväxt- och regionplaneringsutskott att remittera "RUFSS 2010 - underlag för att bedöma aktualitet och användbarhet" med syftet att samla in synpunkter för att göra genomförandet av RUFSS 2010 mer kraftfullt fram till 2016, då planen slutar gälla.

Planens vision för regionen, liksom mål och strategier kan sammanfattas i nedanstående figur.

De frågeställningar som lyfts i remissen är

- Anger RUFSS 2010:s vision och mål fortfarande regionens samlade vilja?
- Hur använder ni RUFSS 2010 och på vilket sätt får planen genomslag i ert arbete?
- Hur bedömer ni genomförandet av RUFSS 2010 fram till idag, och hur kan det stärkas ytterligare?

- Vad ser ni som RUFS 2010:s styrkor respektive svagheter, från ert perspektiv?
- Finns det delar i RUFS 2010 som inte är aktuella?
- Är utmaningarna i RUFS 2010 fortfarande relevanta?
- Vilka är de viktigaste utmaningarna för Stockholmsregionen framöver?
- Hur ser ni på den omvärldsbild som RUFS 2010 utgår från?

Materialet i sin helhet finns att läsa på

<http://www.tmr.sll.se/rufs2010/uppfoljning/Aktualitetsbedomning-2013/>

Stockholm Stadshus AB har remitterats rubricerade ärende. Stadshus AB i sin tur underremitterat ärendet till Bostadsförmedlingen för synpunkter. Detta yttrande har inte varit föremål för behandling i bolagets styrelse, men kommer att anmälas i efterhand.

Bostadsförmedlingens synpunkter

Bostadsförmedlingen väljer att koncentrera sina synpunkter till bostadsfrågan, med hänsyn till bolagets uppdrag och kompetens.

I gällande RUFS diskuteras och målsätts byggandet av bostäder på följande sätt (grovt sammanfattat).

Antalet hushåll i länet beräknas öka med mellan 175 000 och 260 000 under åren 2010-2030. Det motsvarar ett tillskott på 8 700-13 000 bostäder per år. Med hänsyn tagen till ombyggnationer och permanentning av fritidshus bedöms nyproduktionen behöva uppgå till 6 200-10 500 bostäder per år under den aktuella 20-årsperioden.

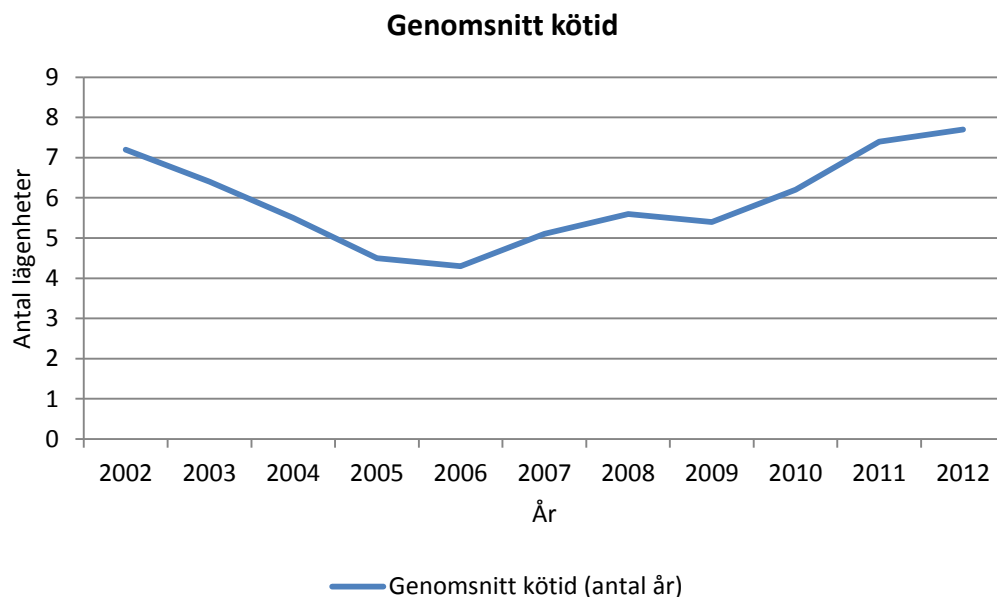
Att möjliggöra ett kraftfullt bostadsbyggande utgör en angelägenhet för regionens alla kommuner. I RUFS har denna nyproduktion brutits ned till bedömt tillskottsbehov inom respektive kommun. För Stockholms vidkommande anges att nyproduktionen skulle behöva ligga i spannet 2 800-3 600 bostäder per år över perioden. Sammantaget för närmaste grannkommuner bedöms behovet uppgå till 2 350-3 500 bostäder per år medan volymen för regionens mindre centrala kommer bedöms sammantaget uppgå till 2 600-4 700 bostäder per år.

Strategierna för att åstadkomma detta byggande utgörs av att anpassa byggandet i alla kommuner efter efterfrågan och att anpassa bostadsmarknadens funktionssätt för att nå en hög kapacitet och kvalitet i byggprocessen.

Även infrastrukturens utbyggnad diskuteras som en viktig faktor för det bostadsbyggande som erfordras.

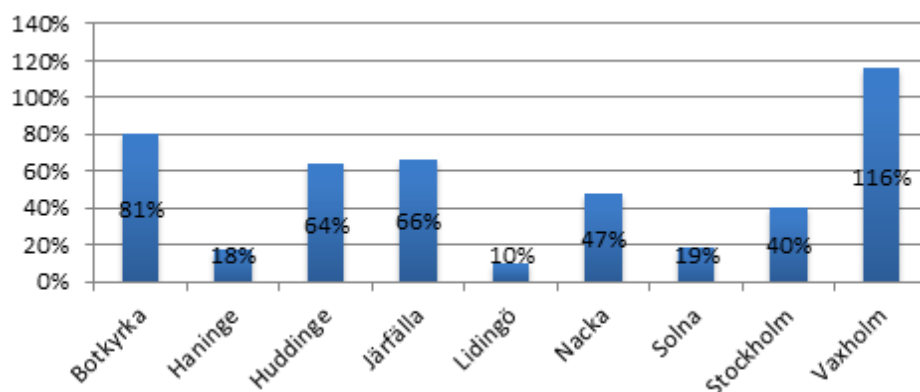
I den föremedlingsverksamhet som Bostadsförmedlingen har i uppdrag att bedriva kan med tydlighet utläsas att efterfrågan på hyresbostäder vida överstiger tillgången. Detta gäller i princip alla typer av hyresrätter – oavsett storlek, typ, ägarförhållanden och läge.

Situationen kan exemplifieras genom nedanstående diagram som visar kötidens utveckling för förmedlade lägenheter inklusive nyproducerade.

Under 2012 förmedlade bolaget sammanlagt drygt 10 000 bostäder i 21 av länets kommuner samt i Uppsala. Denna regionala närvaro ger oss möjlighet att följa och beskriva utvecklingen i hela regionen och en trend av allt längre kötider kan konstateras även för hyresrätter belägna utanför stadens och närmaste grannkommuners gränser.

**Kötidsutveckling för lägenheter förmedlade av
Bostadsförmedlingen i övriga kommuner 2009-2012**

Kötidsförändring i procent under perioden 2009 – 2012

I likhet med arbetsmarknaden är bostadsmarknaden regional. Från stadens sida finns en målsättning att till år 2030 bygga 100 000 bostäder vilket innebär ca 5 000 nya bostäder per år. Denna målsättning ligger således på en högre nivå än den som redovisas i RUF 2010. I stadens budget för 2014 läggs målsättningen än högre. Stockholm kan dock inte ensam lösa det stora behovet.

Bostadsförmedlingen ser för sin del, baserat på kundernas efterfrågan, behov av denna högre takt i bostadsproduktionen inom regionen men tror även att mekanismer bör sökas för att öka omsättningen i det befintliga bostadsbeståndet. Dessa behov stärks dels av att nuvarande bedömning av befolkningsutvecklingen i regionen ger vid handen att regionen växer än snabbare än vad som förutsattes i RUF 2010 samt att antalet nyproducerade bostäder under flera år inte räckt till för att täcka den stora folkökning vi har haft i regionen. Härtill kommer att hyresrättens andel av nyproduktionen minskat de

senaste fem åren. Bristen på bland annat sådana bostäder anses även utgöra en riskfaktor för hela regionens fortsatta tillväxt.

Från bolagets sida finns förutsättningar att förmedla långt fler lägenheter i hela regionen

–

av olika storlekar och typer. Bolaget strategi är att ytterligare utveckla relationerna med olika fastighetsägare genom att säkerställa kvalitet och utveckling i våra tjänster samt genom en ännu tydligare regional närvaro.

Lena Larsson Daag

VD

Med anledning av Ert brev daterat 2 oktober 2013 angående remiss ”RUFS 2010 – Underlag för att bedöma aktualitet och användbarhet”, Dnr. LS 1304-0578 med begäran om synpunkter kring vad som framförs i remissen, kan följande anföras.

Stockholm Vattens synpunkter

Sedan RUFS 2010 antogs har förutsättningar förändrats som påverkar aktualitet och användbarhet. Några av dessa förändringar är:

- Befolkningstillväxt: Är snabbare än i RUFS . Sammanställs befolkningstillväxten utifrån de till SVAB anslutna grannkommunernas egna prognoser och översiktsplaner blir differensen ännu större. Även regionplanekontorets demografiska rapporter som:

2013:3 Demografiska prognoser för kommunerna i Stockholms län 2012-2045 [[pdf](#)]

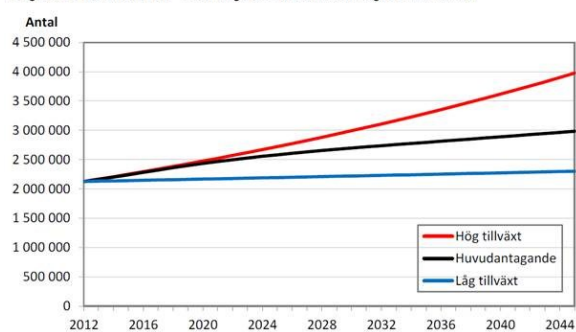
2013:7 Befolkningsprognos 2013-2022/45 - Stockholms län - huvudrapport [[pdf](#)] [[xlsx](#)]

2013:8 Bostadsbyggnadsplaner - bilaga till Stockholms läns huvudrapport [[pdf](#)]

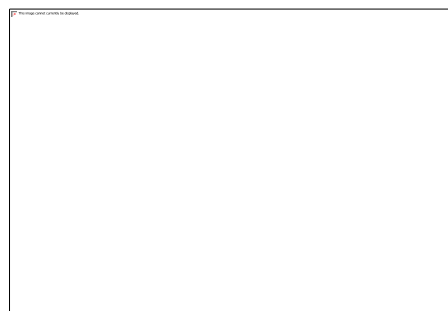
Permanentning av fritidshus med mera [[pdf](#)]

2013:9 Kommunprognoser - bilaga till Stockholms läns huvudrapport: Sammanfattning [[xlsx](#)] [[pdf](#)]

Diagram 49. Stockholms län – Folkmängd efter olika tillväxtantaganden 2012-2045

Figur: Folkmängd enligt Rapport 2013:07

Figur: folkmängd enligt RUFS 2010

- Respektive kommuns ÖP redovisar en snabbare utveckling av befolkning och bostäder än RUFS.
- Infrastrukturprojekt. Finns i stort med i RUFS men nu finns mer konkreta planer och pågående byggnationer. Det gäller bland annat Förbifart Stockholm, Norra länken, Södertörnsleden och delvis Österleden samt spårprojekt som Citybanan, Mäljarbanan, spårvagn Skärholmen/Kungens kurva – Flemingsberg och T-baneutbyggnad.
- ”Lägsta grundläggningsnivå” och klimatanpassning: Här skiljer sig RUFS något jämfört med länsstyrelsens klimatunderlag och grundläggningsnivå. Det finns även skillnader mellan olika kommuners ÖP angående klimatanpassning t.ex.

grundläggningsnivå. Det saknas även riktlinjer hur vi bör klimatsäkra samhället utifrån förändrad nederbörd. Se de problem som Köpenhamn upplevde vid skyfallen sommaren 2011

<https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/26609.pdf>

och

<http://www.aftonbladet.se/vader/article13265411.ab>

- Den snabba befolkningsutvecklingen tillsammans med den framtida klimatförändringen innebär en större påverkan på VA-systemet än vad som antogs år 2009/2010. Även de yttre kraven har ökat. Det betyder att vi måste se över hela VA-systemets totala funktion och kapacitet i snabbare takt än tidigare. Projekt Slussen, del ny reglering av Mälaren inklusive ökad avtappningskapacitet, innebär en klar förbättring av översvämningssituationen. Dock innebär en framtida förändrad nederbörd med ca + 20 % en ökad risk för översvämningar. Efter år 2050/60 ökar den risken ytterligare då sannolikt havsnivån då stigit mer än landhöjningen. Regionplanen bör även belysa, börja att se på, perioden 2050 – 2100 och på perioden 2100 – 2200. Bör inte Stockholm ha en planeringshorisont på minst 200 år när det gäller höjdsättning av markområden och höjdsättning av bostäder respektive samhällsviktig verksamhet.

Regionplanen används tillsammans med befolkningsprognoser för att planera och besluta om större investeringar för förstärkning av VA-huvudsystemen (vattentäkt – vattenverk – huvudvattennät – huvudavloppsnet – avloppsreningsverk) för att kunna klara känd framtida samhällsutveckling inklusive klimatförändring.

Stockholm Vatten håller nu på att se över den framtida avloppshanteringen genom projektet Stockholms framtida avloppsrening för att klara kommande reningskrav och en växande befolkning.

Översyn och förstärkning utförs även kontinuerligt av huvudsystemet för dricksvatten (vattentäkt, vattenverk och huvudvattennät). Stockholm Vatten, Norrvatten mm (hela regionen) måste givetvis alltid säkra sin vattentäkt Mälaren men bör sannolikt även inom en snar framtid säkra ytterligare en större möjlig reservvattentäkt, t.ex. Yngern. Att säkra vattentäkter (Mälaren respektive reservvattentäkter) tas upp i RUFSS 2010 men är något som blir ännu aktuellare på grund av befolkningstillväxten och klimatförändringen (varmare och torrare somrar samt förändrad nederbördscykel under året).

Med vänliga hälsningar

Stefan Rosengren

Bo Westergren

Kopia: VD, SI, A, L, V, I, K, LR, LT, LU

Remiss från Stockholms Stadshus AB om aktualitet och användbarhet av Regional Utvecklingsplan för Stockholmsregionen 2010 (RUFSS 2010)

Bakgrund

Stockholms Stadshus AB har den 3 oktober 2013 översänt ovanstående remiss från Stockholms läns landsting, (Tillväxt, Miljö, och Regionplanering, TMR) för besvarande till senast den 29 november 2013. Syftet med remissen av regionplanen och det regionala utvecklingsprogrammet, som antogs av landstingsfullmäktige i maj 2010, är att efter tre år påbörja en regional dialog inför arbetet med en ny regionplan som skall börja gälla efter 2016.

En omfattande dialog om aktualitet och användbarhet av föreliggande program har genom remissen påbörjats med samtliga kommuner i Stockholms län, statliga organ och bolag, landstinget, kommunala samarbetsorgan och bolag, ett stort antal angränsande eller berörda kommuner samt intresseorganisationer.

Följande åtta frågor vill Stockholms läns landsting få besvarat:

1. Anger RUFSS 2010:s vision och mål fortfarande regionens samlade vilja?
2. Hur använder ni RUFSS 2010 och på vilket sätt får planen genomslag i ert arbete?
3. Hur bedömer ni genomförandet av RUFSS 2010 fram till idag, och hur kan de stärkas ytterligare?
4. Vad ser ni som RUFSS 2010:s styrkor respektive svagheter, från ert perspektiv?
5. Finns det delar i RUFSS 2010 som inte är aktuella?
6. Är utmaningarna i RUFSS 2010 fortfarande relevanta?
7. Vilka är de viktigaste utmaningarna för Stockholmsregionen framöver?
8. Hur ser ni på den omvärldsbild som RUFSS 2010 utgår från?

RUFSS 2010 finns tillgänglig på följande länk:

http://www.tmr.sll.se/Global/Dokument/publ/2010/RUFSS10_hela.pdf

Stockholms Hamnars svar på remissen om RUFSS 2010

I november år 2008 besvarade styrelsen för Stockholms Hamnar förslaget till regional utvecklingsplan, samt förslag till miljökonsekvensbeskrivning av planen. I huvudsak följande synpunkter framfördes i remissvaret:

- Transportsektorns stora betydelse för Stockholmsregionens konkurrenskraft och bättre kartläggning av godsflöden och transportarbete i regionen.
- Stockholmsregionen en viktig målpunkt för godstransporterna i landet, därför viktigt att förbättra möjligheterna att frakta mer gods på järnväg och sjöfart istället för med långväga lastbilstransporter

- Utveckla distributionsterminaler så nära konsumtionsmarknaderna som möjligt, vilket också i praktiken måste prioriteras i kommunernas översiktsplaner
- Viktigt att frågan om olje- och energiförsörjningen i regionen löses på ett bra sätt ur både ett logistik- och miljöperspektiv
- Dubbelspår på Nynäsbanan, upprustning av väg 77, byggande av Södertörns-leden, åtgärda bristerna på väg 225 samt på sikt bygga en Östlig förbindelse
- Ett färdigställande av Norvikudden som ett hamn- och terminalområde i kombination med ett företags- och logistikområde
- Stärk den regionala beslutskraften för att förbättra den regionala planeringen
- Analysera inte enbart persontransporterna i miljökonsekvensbeskrivningen utan även godstransporternas miljö- och klimatpåverkan, ur ett regionalt- och nationellt perspektiv.

Stockholms Hamnars synpunkter

Stockholms Hamnar kommenterar här enbart de delar som direkt eller indirekt påverkar hamnens verksamhet. Stockholms Hamnar anser att visionen om att Stockholms-regionen skall bli ”Europas mest attraktiva storstadsregion” fortfarande är kraftfull och användbar samt väl i linje med profileringen av Stockholms stad som ”Stockholm i världsklass”. Även formulerade mål, strategier och utmaningar, liksom omvärldsbild, är till övervägande del aktuell och relevant.

De delar i RUFSS som rör berör hamnutveckling i Stockholm, Kapellskär och Nynäshamn/Norvik, farleden Horstensleden samt anslutande väg- och spårinfrastruktur till hamnarna, är högt prioriterade frågor för Stockholms Hamnar och har också ett tydligt genomslag i pågående verksamhet eller planering.

Nya förutsättningar sedan RUFSS 2010

Vad avser beskrivna *förutsättningar* i RUFSS kan konstateras att en del idag är inaktuella och utvecklats annorlunda. Det gäller bland annat befolkningen som ökat betydligt mer än vad som prognosticerades liksom därmed påföljande utmaningar som rör person- och godstransporter, bostadsförsörjning och konsekvenserna av annan kraftigt, ökande ekonomisk aktivitet i regionen.

Stockholms Hamnar vill som utmaning särskilt framhålla de prognoser som Trafikverket redovisat om en framtida kraftig ökning av handeln med östra Europa som enligt prognoser i bland annat i Kapacitetsutredningen år 2050 kommer vara större än Sveriges handel med västra Europa. Detta kommer, utöver andra godsflöden via sjöfart till regionen, bidra till att godstransporterna via länets hamnar kommer att öka successivt. Inte minst kommer Norvik i Nynäshamn, bli av mycket stor och strategisk betydelse i försörjningen av en kraftigt växande Mälardalsregion.

Inkorrekt i RUFSS 2010 är att ”industrispår till Norvik ingår i Stockholmsöverens-kommelsen”(sid 146). Anläggandet av industrispår till Norvik är ett finansiellt åtagande som Stockholms hamnar gjort själv i samband med utvecklingen av Norvik till en funktionell och miljöanpassad hamn och är inte något som regleras i Stockholmsöverens-kommelsen.

Core- och Comprehensivenät och viktiga hamnar

En annan viktig förändring som skett sedan RUFSS beslutades är att Stockholms Hamn är utsedd av EU-kommissionen att vara en av fem så kallade ”corehamnar” i Sverige. Dessa ingår i de korridorer som kommissionen pekat ut för att förverkliga ett prioriterat stom-nät av infrastruktur

som ska säkerställa att alla centrala noder och stråk är ihopkopplade på ett tillförlitligt sätt. Nätet skall vara färdigställt 2030 och kommer prioriteras för möjlighet till investeringsbidrag från EU. De krav som ställs på corehamnar är bland annat anslutning till järnväg, vilket gör Värtabanans roll betydelsefull, liksom tillgång till alternativa bränslen som LNG.

Även Kapellskär och Nynäshamn i Stockholms län (ej Södertälje) finns med i ett annat övergripande nät, prioriterat av kommissionen, där sådana hamnar (comprehensive ports) har vissa krav uppsatta och denna infrastruktur skall till övervägande del finansieras av medlemsstaterna. Nätet skall vara färdigställt 2050.

Färje- och kryssningstrafiken viktig för besöksnäringen

I RUFSS 2010 framhålls att det ”framöver finns behov av en utvecklad samverkan mellan hamnarna för en effektivare hantering av in- och utflöden av enhetsberett gods.” Stockholms Hamnar delar denna uppfattning även om varuslagen generellt sett skiljer sig åt i hamnarna och den framtida tillväxten väl kommer gagna sjöfarten, liksom många av regionens hamnar.

Vi vill också framhålla betydelsen av färje- och kryssningstrafiken ur ett besöksnäringsperspektiv i regionen. Redan idag beräknas denna stå för 20- 25 % av turistintäkterna i Stockholm och den har goda möjligheter att utvecklas ytterligare i takt med att ekonomin för hushållen i östra Europa förbättras. Möjligheten att komma direkt in till centrala Stockholm med färjor eller kryssningsfartyg, via en naturskön skärgård, är avgörande för en framgångsrik färje- och kryssningsturism. Här är det viktigt att de centrala hamnarna i Stockholm kan tillåtas att utvecklas på ett funktionellt och väl integrerat sätt med vattennära bebyggelse i hamnmiljöer, i framtida stadsplanering.

Slutligen vill Stockholms Hamnar inför kommande översyn av RUFSS framhålla hamnens tidigare remissynpunkter, som i enligt med vad som ovan framfördes i samband med den förra remissomgången för regionplan och regionalt utvecklingsprogram för Stockholms-regionen.

Förslag

Styrelsen föreslås besluta

- att som svar på remissen åberopa upprättat tjänsteutlåtande
- att omedelbart justera ärendet

Stockholm den 12 november 2013

Johan Castwall
VD

Gun Rudeberg
Bolagsjurist och Chef Juridik och Samhälle

Yttrande över ”Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, underlag för att bedöma aktualitet och användbarhet i RUFSS 2010”

Sammanfattning

Stokab delar RUFSS 2010 uppfattning att en effektiv digital kommunikation är en grundförutsättning för en ledande tillväxtregion. I detta sammanhang är, enligt Stokab, ett väl utbyggt fibernät, tillgängligt och öppet på likvärdiga villkor för marknadens aktörer en strategisk förutsättning för tillväxt och sysselsättning i Stockholmsregionen.

I Stockholm erbjuder Stokab marknaden ett öppet och konkurrensneutralt fibernät med yttersta avsikt att stimulera utvecklingen inom IT- och telekommarknaden och inom Stockholms näringsliv i stort. Fibernätet är väl utbyggt i hela Stockholms kommun och Stokab kan i princip erbjuda obegränsad tillgång till fiber. Detta ökar möjligheterna för tjänsteleverantörer att nå hela vägen fram till slutkunden och utgör därmed en av förutsättningarna för tjänstesektorns tillväxt, framför allt den kunskapsintensiva. Stokab-modellen är strategisk på så vis att den stimulerar tillväxten av operatörer/tjänsteleverantörer och därmed tjänstutvecklingen.

Stokab delar RUFSS 2010 uppfattning att de tekniska förutsättningarna för digital kommunikation måste stärkas inom Stockholmsregionen. Slutkunders efterfrågan på digitala tjänster med höga krav på kapacitet är avhängig tekniska förutsättningar, såsom nåtäckningsgrad och teknik. Det innebär att efterfrågan kan ta fart först när de ”tekniska förutsättningarna” är uppfyllda. Samhället kan därför inte avvakta efterfrågan på kapacitetskrävande tjänster, utan måste verka för att fibernät byggs ut för att på så sätt skapa förutsättningar för tjänstesektorns utveckling. Stokab efterlyser därför ett planeringsmål i RUFSS 2010 för bredbandsutbyggnaden i Stockholmsregionen. Det finns såväl nationella bredbandsmål som mål för hela EU.

Stokab förordar därutöver att RUFSS 2010 anger att fiberutbyggnad och möjlighet att hyra svart fiber på likvärdiga villkor är strategiska förutsättningar för regionens konkurrenskraft och näringslivsutveckling. Fibernät utgör en modern och framtidssäker nätinfrastuktur som kan försörja både fasta och mobila bredbandsnät för kapacitetskrävande tjänster som kräver hög överföringshastighet.

Stokabs synpunkter

Stokab delar RUFSS 2010 uppfattning att en effektiv digital kommunikation är en grundförutsättning för en ledande tillväxtregion. I detta sammanhang är, enligt Stokab, ett väl utbyggt fibernät, tillgängligt och öppet på likvärdiga villkor för marknadens aktörer en strategisk förutsättning för tillväxt och sysselsättning i Stockholmsregionen.

Stokab tillgodoser stockholmmarknaden med ett öppet och konkurrensneutralt fibernät som avser att stimulera utvecklingen inom IT- och telekommarknaden och inom Stockholms näringsliv i stort. Utifrån marknadens behov tillhandahålls ett passivt fibernät till kunderna på likvärdiga villkor. Fibernätet är väl utbyggt i hela Stockholms kommun och Stokab kan i princip erbjuda obegränsad tillgång till fiber. Fiberutbyggnaden till flerfamiljshus i Stockholms kommun avslutades 2012. Cirka 90 procent av Stockholms hushåll har därefter möjlighet att ansluta sig till Stokabs operatörsneutrala fibernät. Detta skapar ökade möjligheter för tjänsteleverantörer att nå hela vägen fram till slutkunden och utgör därmed en av förutsättningarna för tjänstesektorns tillväxt, framför allt den kunskapsintensiva. Stokab-modellen är strategisk på så vis att den stimulerar tillväxten av operatörer/tjänsteleverantörer och därmed tjänstutvecklingen. Det finns många exempel på innovationer som ser dagens ljus i Stockholm tack vare god tillgång på bredband och digital mognad hos stockholmarna.

En studie¹ genomförd av Acreo Swedish ICT visar att investeringar i fibernät i Stockholm haft positiv inverkan på stadens IT-utveckling och etablering av IT-relaterad verksamhet. Investeringarna har genererat stora ekonomiska vinster för samhälle, företag och enskilda medborgare. Priserna på bredband är dessutom lägre jämfört med städer där konkurrensen är sämre. De sammantagna effekter som avhandlas i studien visar att den samhällsekonomiska nyttan av Stokabs fibernät är minst tre gånger större än gjorda investeringar.

Stokab vill uppmärksamma på att tillgång till fiber är en förutsättning för utbyggnad av mobilnäten. LTE², fjärde generationens mobilnät för bredband med höga hastigheter, introducerades i Stockholm och Oslo som de första städerna i världen. Tillgången till svart fiber på likvärdiga villkor har möjliggjort etablering av tre trådlösa LTE-nät på Stockholmsmarknaden, med fyra³ operatörer. Möjligheten att hyra svart fiber av Stokab på likvärdiga och konkurrenskraftiga villkor underlättar således även för mobiloperatörer att etablera sig på marknaden. Det bidrar i sin tur till att stockholmarna får ökad valfrihet att välja bredbandstjänster.

Stokab delar RUF 2010 uppfattning att de tekniska förutsättningarna för digital kommunikation måste stärkas. Slutkunders efterfrågan på digitala tjänster med höga krav på kapacitet är avhängig tekniska förutsättningar, såsom nättäckningsgrad och teknik. Det innebär att efterfrågan kan ta fart först när de ”tekniska förutsättningarna” är uppfyllda. Det måste alltså finnas nät som kan bära högkapacitetstjänster ända fram till konsumenterna, hushåll och företag. Post- och Telestyrelsens kartläggning visar att hushåll som kan få 100 Mbit/s också väljer sådana abonnemang. Hela 60 procent⁴, av de som har tillgång till fiberbaserade bredband väljer 100 Mbit/s. En studie av Nokia Solutions and Networks (NSN) om hur olika nätverk används visar på liknande resultat. NSN-studien visar bl.a. att i områden där infrastrukturen är utbyggd med LTE används mer data och efterfrågan på högre kapaciteter ökar.

¹ Stokab – en samhällsekonomisk analys. Acreo Swedish ICT, 2013

² Long term evolution

³ TeliaSonera, Telenor, Tele 2 och mobiloperatören 3

⁴ Svensk Telekommarknad 2012, sid 23, PTS statistikportal tabell 29, 625 000 abonnemang, 29 % ökning jämfört med 2011

Samhället kan därför inte avvakta efterfrågan på kapacitetskrävande tjänster, utan måste verka för att fibernät byggs ut för att på så sätt skapa förutsättningar för tjänstesektorns utveckling. Stokab efterlyser därför ett planeringsmål i RUFS 2010 för bredbandsutbyggnaden i Stockholmsregionen. Det finns såväl nationella bredbandsmål som mål för hela EU.

Regeringen beslutade 2009 om en bredbandsstrategi för Sverige.

- År 2020 bör 90 procent av alla hushåll och företag ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s
- År 2015 bör 40 procent av alla hushåll och företag ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s och alla hushåll och företag bör ha goda möjligheter att använda sig av elektroniska samhällstjänster och service via bredband. Detta mål uppnåddes redan under 2010 enligt Post- och telestyrelsen.

EU-kommissionen beslutade under 2010 om en digital agenda för Europa i samband den övergripande strategin för tillväxt under åren 2010-2020 under namnet "Europa 2020: En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla". EU planerar sju huvudinitiativ som konkretiserar kommissionens planer. Det första initiativet som presenterades var en Digital agenda för Europa (DAE).

- Basbredband för alla senast 2013: basbredbandstäckning för 100 procent av EU-medborgarna. Målet har uppnåtts under 2013.
- Snabbt bredband senast 2020: Bredband på 30 Mbit/s eller mer för 100 procent av EU-medborgarna.
- Ultrasnabbt bredband senast 2020: 50 procent av hushållen i EU bör ha bredbandsabonnemang som avser mer än 100 Mbit/s.

Stokab förordar att RUFS 2010, utöver antagande av planeringsmål för Stockholmsregionen, anger att fiberutbyggnad och möjlighet att hyra svart fiber på likvärdiga villkor är strategiska förutsättningar för regionens konkurrenskraft och näringslivsutveckling. Fibernät utgör en modern och framtidssäker nätinфраstruktur som kan försörja både fasta och mobila bredbandsnät för kapacitetskrävande tjänster som kräver hög överföringshastighet.

Remiss om RUFSS 2010

Bakgrund

Tillväxt, miljö och regionplanering, Stockholms läns landsting har remitterat aktuell remiss till koncernledningen. Koncernledningen har i sin tur skickat remissen till bland annat SGA Fastigheter med begäran om synpunkter kring vad som framförs i remissen.

Ärendet

Landstingets tillväxt- och regionplaneringsutskott beslutade den 19 september att remittera "RUFSS 2010" – underlag för att bedöma aktualitet och användbarhet till aktuella remissinstanser. För att förbereda kommande regionplanarbete vill man få svar på hur RUFSS faktiskt används och hur pass aktuell planen är efter att ha fungerat som regionalt styrdokument sedan 2010.

Ärendets beredning

Detta ärende har beretts inom SGA Fastigheter.

SGA Fastigheters synpunkter och förslag

Styrkan med en gemensam regionalplan är att skapa mål och visioner för att kommunerna i regionen ska utvecklas gemensamt. Svagheter kan vara att planen är mycket omfattande och därmed kanske av tidsbrist inte används i alla delar. Det finns en risk att den också blir inaktuell i ett samhälle under snabb utveckling. SGA Fastigheter anser därför att det är bra med en halvtidskontroll av planen. SGA Fastigheter anser också att de viktigaste utmaningarna i hög grad fortfarande är aktuella.

Det planen lyfter fram som fortsatta utmaningar för Stockholmsregionen är bland annat:

- Att möjliggöra befolkningstillväxt och samtidigt förbättra regionens miljö och invånarnas hälsa.
- Att vara en liten storstadsregion och samtidigt internationellt ledande.
- Att minska klimatpåverkan och samtidigt utveckla en tillgänglighet som möjliggör ekonomisk tillväxt.
- Att åtgärda kapacitetsbrister samtidigt som behoven fortsätter att växa – det innebär bl.a. att åtgärda brister i form av tillgång till bostäder, transporter och utbildning i ett samhälle som präglas av stark befolkningstillväxt.

Allt pekar på att inflyttning och barnafödslar fortsätter i höga nivåer. Enligt stadens beräkningar växer Stockholmsregionen fram till år 2030 med ett Göteborg. Det ställer stora krav på Stockholms stad, på länets kommuner och på hela Mälardalen att arbeta tillsammans för att åstadkomma en god stadsutveckling. Vi måste ha en strategi mot

stadsutglesning och samverka kring planering av t.ex. infrastruktur, utbildning, kultur, avfallsanläggningar och strategier för att minska utanförskapet. Stockholmsregionen måste också samverka för att minska klimatpåverkan samtidigt som tillväxttakten hålls hög. Det är mycket bra att dessa perspektiv återfinns i den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen.

Det som möjligtvis borde förstärkas i planen är betydelsen av ett rikt kultur-, nöjes- och idrottsliv. Ska Stockholmsregionen på allvar konkurrera med andra framgångsrika regioner runt om i världen krävs bästa möjliga förutsättningar för medborgarna att få ett innehållsrikt liv.

SGA Fastigheter AB

Mats Grönlund

Svar på remiss angående RUFSS 2010, dnr 2013/3.2.2/187.**Stockholm Business Regions (SBR) förslag till beslut**

Stockholm Business Region överlämnar följande tjänsteutlåtande som svar på remiss angående RUFSS 2010, dnr 2013/3.2.2/187.

Ärendet anmäls som ett kontorsyttrande på styrelsens sammanträde den 4 februari 2014.

Olle Zetterberg

Anna Gissler

Sammanfattning

SBR anser att RUFSS 2010 är bra i många delar men skulle gärna vilja se att den utvecklades i vissa strategiskt viktiga delar. Det handlar dels om hur RUFSS 2010 kan stärka regionen internationellt kopplat till varumärkesarbetet Stockholm the Capital of Scandinavia och dels hur landstingets tillväxt- och regionplaneringsutskott rent praktisk kan utgöra stöd åt interkommunal samverkan inom bostadsförsörjning, infrastrukturutbyggnad och kompetensförsörjning.

Bakgrund

Stockholms Stadshus AB har till Stockholm Business Region (SBR) översänt remissen angående RUFSS 2010, dnr 2013/3.2.2/187. Svar på remissen ska vara Stockholms Stadshus AB tillhanda senast den 29 november 2013.

Landstingets tillväxt- och regionplaneringsutskott beslutade den 19 september att remittera "RUFSS 2010 - underlag för att bedöma aktualitet och användbarhet" under perioden 1 oktober till och med den 20 december 2013. Ärendet som helhet finns på:

www.tmr.sll.se/rufs2010

RUFSS 2010 har fungerat som länets regionplan och regionala utvecklingsprogram i tre år. Planens styrka och legitimitet bygger på att innehållet upplevs som relevant och aktuellt av regionens aktörer varför synpunkter för att göra genomförandet av RUFSS 2010 mer kraftfullt fram till 2016, samlas in. Genom att föra en dialog om aktualitet och användbarhet och få bättre insikt i regionens behov, skapas också möjligheter att påbörja programarbetet av en ny regionplan.

SBRs synpunkter

Stockholm Business Region Development (SBR) lämnade den 27 oktober 2008 synpunkter på förslaget på RUFSS 2010. Bolaget lämnade då främst synpunkter på de delar som var

kopplade till avsnittet ”En levande tillväxtregion”. Sedan dess har det hänt mycket i staden, regionen och världen.

Stockholmsregionen är Sveriges tillväxtmotor på många sätt. En tredjedel av den ekonomiska tillväxten i Sverige skapas här och hit flyttar människor från hela Sverige och övriga världen. Regionen är den starkast växande i Europa, vilket SBR betraktar som positivt. Stadens mål är att Stockholm ska vara Europas ledande hållbara tillväxtregion 2030, vilket fortfarande är avhängigt regionala och nationella satsningar på infrastruktur, bostadsbyggande samt kompetensförsörjning.

För att regionen ska kunna stärka sin internationella konkurrenskraft måste marknadsföringen förbättras och enhetliggöras. Stockholms stad använder tillsammans med 52 kommuner i Stockholmsregionen budskapet Stockholm the Capital of Scandinavia i sin internationella marknadsföring. För att Stockholmsregionen ska stå sig i den internationella konkurrensen och det gemensamma budskapet ska få genomslagskraft krävs att alla inblandade organisationer använder det samt bidrar till att utveckla innehållet och formulera de argument som stöder det. Detta är något som måste hanteras i kommande regionplan.

Det som de senaste åren har blivit allt tydligare är ett gemensamt behov av interkommunal samverkan inom flera områden, främst inom de strategiskt viktiga områden som främjar tillväxt, såsom bostadsförsörjning, infrastrukturutbyggnad och kompetensförsörjning. Här ser SBR att landstingets tillväxt- och regionplaneringsutskott skulle kunna fatta beslut om att utgöra ett bra och konkret stöd för kommunerna och emotser framtagandet av ett sådant tydligt uppdrag.